

QUICKSCAN FLORA- EN FAUNAWET NATUURCOMPENSATIEGEBIED HOEKSCHÉ WAARD

© 2016 Ecologisch Adviesbureau Viridis bv, Culemborg

Ecologisch Adviesbureau Viridis bv
Beesdseweg 3-18
4104 AW Culemborg
T 0345 753 275
E info@bureau-iridis.nl
W www.bureau-iridis.nl
KvK 110 557 87
Btwnr NL 8212 39 119 BO1
IBAN NL46 TRIO 0198 4486 00

Tekst en samenstelling: dhr. D.J. Gijsbertsen, teamleider
Gecontroleerd door: mw. P. Maas, adviseur ecologie
Veldonderzoek & foto's: dhr. W.A. Steen, veldecoloog

Foto voorblad: Impressie huidige situatie plangebied, kijkrichting zuidwest

Projectnummer: 2015-01
Wijze van citeren: Gijsbertsen, D.J. & Steen, W.A., 2016. Quicksan Flora- en faunawet Natuurcompensatiegebied Hoeksche Waard. Ecologisch Adviesbureau Viridis, Culemborg, PRNR-2015-01.

In opdracht van: Boskalis Nederland
Contactpersoon: dhr. B. Peeters, projectbeheersing

Status: Concept 20-04-2016

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van de opdrachtgever zoals hierboven aangegeven en is zijn eigendom. Niets uit deze rapportage mag worden vermenigvuldigd of openbaar gemaakt worden door middel van scanning, druk, internet, fotokopie of andere wijze zonder schriftelijke toestemming van de opdrachtgever en Ecologisch Adviesbureau Viridis bv, noch mag het zonder deze toestemming voor een ander doel gebruikt worden dan waarvoor het vervaardigd is.

Ecologisch Adviesbureau Viridis is niet aansprakelijk voor vervolgschade, alsmede schade die voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van de werkzaamheden, kaartmateriaal (Basis Registratie Topografie Kadaster 2013, tenzij anders wordt vermeld) inclusief getoonde begrenzingen of andere gegevens verkregen van Ecologisch Adviesbureau Viridis. De opdrachtgever vrijwaart Ecologisch Adviesbureau Viridis voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

Omdat ecologisch onderzoek een momentopname is, kan de aanwezigheid van beschermde soorten soms niet worden uitgesloten of bevestigd. Daarnaast is de natuurwetgeving aan verandering en jurisprudentie onderhevig. Ecologisch Adviesbureau Viridis is mede om die redenen lid van het Netwerk Groene Bureaus, brancheorganisatie voor kwaliteitsbevordering en belangenbehartiging van ecologische adviesbureaus. Hierdoor zijn wij zo goed mogelijk op de hoogte van de nieuwste ontwikkeling op het gebied van ecologie en wetgeving. Door de inzet van conform de wet ter zake kundige ecologen, waarborgen wij onze onderzoekskwaliteit. Wij zijn echter niet aansprakelijk voor de gevolgen van onverwacht verschijnende of verdwijnende flora of fauna, noch voor de gevolgen van veranderende wetgeving of jurisprudentie.

D.J. Gijsbertsen & W.A. Steen

Quickscan Flora- en faunawet Natuurcompensatiegebied Hoeksche Waard

Inhoud

1	Inleiding	1	4	Onderzoeksmethode	7
1.1	Aanleiding en context	1	4.1	Literatuuronderzoek	7
1.2	Onderzoeksvragen	1	4.2	Veldonderzoek	7
1.3	Leeswijzer	1	4.3	Analyse	7
2	Plangebied en werkzaamheden	3	5	Resultaten en effectbeoordeling	9
2.1	Beschrijving van het plangebied	3	5.1	Vaatplanten	9
2.2	Beschrijving van de ingreep	4	5.2	Grondgebonden zoogdiersoorten	9
2.3	Impressie van het plangebied	4	5.3	Vleermuizen	9
3	Wettelijk kader en beschermde soorten	5	5.4	Vogels	10
3.1	Relevante natuurwetgeving	5	5.5	Vissen	10
3.1.1	Natuurbeschermingswet	5	5.6	Amfibieën	11
3.1.2	Flora- en faunawet	5	5.7	Reptielen	11
3.1.3	Natuurnetwerk Nederland	5	5.8	Ongewervelden	11
3.2	Flora- en faunawet	5	6	Conclusie en advies	13
			6.1	Beantwoording onderzoeksvragen	13
			6.2	Mitigerende maatregelen	13
			6.3	Conclusie	14
			7	Literatuur	15

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en context

Om te voldoen aan de veiligheidseisen die gesteld worden in de Waterwet, worden in opdracht van het Waterschap Hollandse Delta, de waterkeringen rondom de Hoeksche Waard aangepast.

Bij de dijkverzwaring van het traject Hoeksche Waard Zuid wordt naastgelegen terrein gedeeltelijk heringericht. De natuur die hierdoor verloren gaat dient gecompenseerd te worden. In totaal wordt daarom ter hoogte van kilometrering 32.0 - 32.4, circa 7 hectare natuurcompensatie gerealiseerd. De gewenste inrichtingswerkzaamheden voor deze natuurcompensatie kunnen mogelijk nadelige effecten hebben op thans in het gebied voorkomende strikt beschermde plant- en/of diersoorten. Indien dergelijke soorten aanwezig zijn worden mogelijk verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet overtreden.

De opdrachtgever hecht eraan de werkzaamheden conform de Nederlandse wetgeving te laten uitvoeren en wil daarom door middel van een Quickscan Flora- en faunawet onderzoek laten verrichten naar de effecten van de werkzaamheden op strikt beschermde plant- en diersoorten. In dit kader heeft Ecologisch Adviesbureau Viridis een onderzoek uitgevoerd naar het voorkomen van deze soorten middels een verkennend natuurwaardenonderzoek.

Voorliggend rapport geeft advies met betrekking tot de mogelijkheden om de geplande ruimtelijke ontwikkeling in overeenstemming met de Flora- en faunawet uit te voeren.

1.2 Onderzoeksvragen

Voorliggende rapportage geeft antwoord op de volgende onderzoeksvragen:

- a. Zijn in het plangebied strikt beschermde soorten aanwezig of zijn deze op basis van aanwezige geschikte biotopen te verwachten?
- b. Ondervinden aanwezige strikt beschermde plant- of diersoorten negatieve effecten van de voorgenomen ruimtelijke ingreep en de benodigde werkzaamheden?
- c. Zijn er mitigerende maatregelen te nemen om deze effecten te voorkomen of te verzachten?
- d. Is het noodzakelijk voor de voorgenomen ruimtelijke ingreep en de benodigde werkzaamheden een ontheffing van de Flora- en faunawet aan te vragen?

1.3 Leeswijzer

In voorliggende rapportage worden bovenstaande onderzoeksvragen beantwoord.

In hoofdstuk 2 is het plangebied en de voorgenomen ingreep beschreven. In hoofdstuk 3 is het wettelijke kader met betrekking tot beschermde soorten in Nederland benoemd. In hoofdstuk 4 is de onderzoeksmethode beschreven en vervolgens zijn in hoofdstuk 5 de resultaten van het onderzoek gepresenteerd (incl. effectenbeoordeling).

De conclusie en het advies zijn in hoofdstuk 6 beschreven. Tot slot is een overzicht van de geraadpleegde literatuur in hoofdstuk 7 opgenomen.

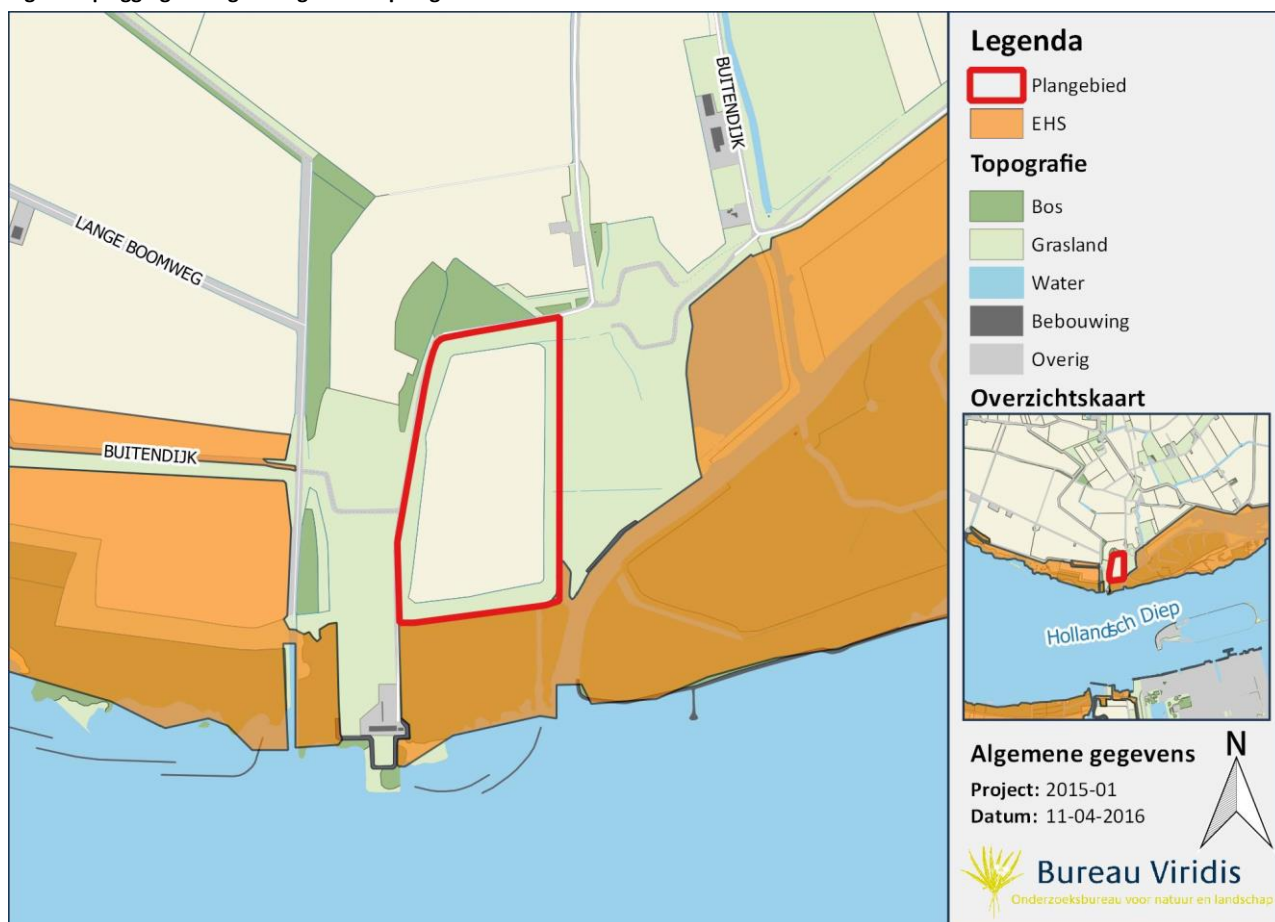
2 Plangebied en werkzaamheden

2.1 Beschrijving van het plangebied

Het plangebied voor natuurcompensatie in de Hoeksche Waard, is gelegen in de gemeenten Strijen en Cromstrijen. Het wordt aan de noord- en westzijde begrensd door de dijk met de daar achtergelegen weg (bedieningsweg LS-NET), aan de oostzijde grenst het aan naastgelegen percelen met een agrarisch gebruik en aan de zuidzijde liggen een watergang met naastgelegen bebost oeverland van het Holland Diep. Het Holland Diep stroomt op circa 250 meter van de zuid-

grens van het plangebied, een oude benedenstrooms verbonden nevengeul voert direct langs de zuidoosthoek van het plangebied. De dichtstbijzijnde openbare weg is de Hoogzandse Poldersekade, op enige afstand westelijk van het plangebied. Het geplande natuurcompensatiegebied zelf beslaat een oppervlakte van circa 7 hectare en bestaat in de huidige situatie voornamelijk uit akkerland, een klein deel grasland en een watergang. In onderstaande figuur zijn de ligging en begrenzing van het plangebied weergegeven.

Figuur 1 | Ligging en begrenzing van het plangebied.

2.2 Beschrijving van de ingreep

Het ontwerp natuurcompensatieplan voorziet in een algehele herinrichting van het plangebied. Om een goede uitgangssituatie voor natuurontwikkeling te creëren zullen waterhuishouding en maaiveldhoogte aangepast worden. Specifiek zijn de volgende maatregelen voorzien:

- Aan de west-, zuid- en deels oostzijde bevindt zich nu een zomerkade. Deze kade dient aan de zuidzijde en aan de oostzijde (15 meter) te worden afgegraven tot op maaiveldniveau.
- De vrijkomende grond wordt binnen de natuurcompensatie en het landbouwperceel verwerkt.
- Door het verwijderen van de kade ontstaat een overstromingsdynamiek en een geleidelijke overgang met het buitendijks gelegen bos.
- Het in- en uitstromende water wordt de polder in geleid door de aanleg van een geul in het gebied. Het laagste gebied zal hierdoor dagelijks overstromen en droogvallen in de zomer bij lage afvoer. Hier ontstaan slikken langs de geul en/of moeras.

- Om te voldoen aan de natuurbeheertype wordt het terrein gedeeltelijk vergraven.
- De watergang die noord-zuid door het plangebied voert zal worden gedempt.
- De verder inrichting beoogt de ontwikkeling van een afwisselend landschap met kruiden- en fauna-rijk grasland en rivier- en beekgeleidend bos

2.3 Impressie van het plangebied

Onderstaande afbeeldingen geven een impressie van het plangebied en de directe omgeving. Het plangebied is op dit moment in gebruik als tijdelijk depot voor grond en ander materiaal dat verwerkt wordt tijdens de dijkverzwaring (foto 1). De watergang aan de zuidzijde verdwijnt bij de nieuwe inrichting (foto 2). De aangrenzende uiterwaarden van het Hollands Diep zijn voornamelijk begroeid met zachthoutoibos (foto 3). De huidige strang, waarop de nieuw te graven geul wordt aangesloten, eindigt nu in een verlandingsvegetatie van riet (foto 4).

Foto 1 | Het plangebied is momenteel in gebruik als depot.

Foto 2 | Watergang aan de zuidzijde van het plangebied.

Foto 3 | Instromende geul aan de zuidoost van het plangebied.

Foto 4 | Doodlopende zijde van de huidige geul.

3 Wettelijk kader en beschermde soorten

3.1 Relevante natuurwetgeving

De natuurwetgeving en het natuurbeleid in Nederland zijn ondergebracht in verschillende wetten en regels. De natuurwaarden in Natura 2000-gebieden en Beschermde Natuurmonumenten worden beschermd door de Natuurbeschermingswet. Ook buiten deze beschermde gebieden zijn verschillende soorten planten en dieren beschermd door de Flora- en faunawet. Tenslotte bestaat in Nederland het Natuurnetwerk Nederland, waarvoor de provincies beleid maken. Om te bepalen welke natuurwetgeving relevant is bij het uitvoeren van ruimtelijke ingrepen, zijn de ligging van het onderzoeksgebied ten opzichte van (beschermde) natuurgebieden en de verwachting van beschermde soorten van belang.

3.1.1 Natuurbeschermingswet

De Natuurbeschermingswet heeft betrekking op de Europees beschermde Natura 2000-gebieden en de Beschermde natuurmonumenten. Als naar aanleiding van projecten, plannen en activiteiten mogelijkerwijs (significante) effecten optreden, dienen deze vooraf in kaart gebracht en beoordeeld te worden.

Het dichtstbijzijnde wettelijk beschermde gebied, namelijk Natura 2000-gebied “Haringvliet en Hollands Diep”, grenst direct zuidelijk aan het plangebied. In verband met het dijkversterkingsproject Hoeksche Waard Zuid is reeds een vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet verleend op 27 maart 2014 met het kenmerk ODH-2014-00013245. Nieuw onderzoek of het aanvragen van een vergunning in het kader van de Natuurbeschermingswet zijn niet nodig.

3.1.2 Flora- en faunawet

De voorgenomen ontwikkeling kan mogelijk negatieve effecten op aanwezige strikt beschermde soorten flora en fauna veroorzaken. Het is daarom noodzakelijk te onderzoeken welke strikt beschermde soorten aanwezig zijn in het plangebied en wat de effecten van de ingrepen op deze soorten zijn. Een toetsing in het kader van de Flora- en faunawet is noodzakelijk.

3.1.3 Natuurnetwerk Nederland

Het Natuurnetwerk Nederland (NNN) vormt de basis van het natuurbeleid van Provincie Utrecht. Het NNN is een robuust netwerk van natuurgebieden en tussenliggende verbindingzones. Door natuurgebieden met elkaar te verbinden, maakt de provincie de natuur sterker. Het NNN is ruimtelijk in de Provinciale Structuurvisie vastgelegd.

Het dichtstbijzijnde NNN gebied grenst direct zuidelijk aan het plangebied. Het plangebied zelf is niet aangewezen als NNN. Doordat het plangebied buiten het NNN is gesitueerd en de ingreep gericht is op het realiseren van nieuwe natuur, is het uitgesloten dat de voorgenomen ingreep zal leiden tot significant negatieve effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN. Een onderzoek in het kader van de planologische gebiedsbescherming is daarom niet noodzakelijk.

3.2 Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet is alleen (met uitzondering van de zorgplicht) van toepassing op de in de wet aangewezen beschermde soorten. Dit zijn alle van nature in Nederland voorkomende zoogdiersoorten (met uitzondering van bruine rat, zwarte rat en huismuis), alle soorten amfibieën en reptielen, bepaalde soorten vissen (met uitzondering van soorten van de Visserijwet 1963) en alle van nature op het Europese grondgebied van de lidstaten van de Europese Unie voorkomende vogelsoorten. Bovendien is een aantal planten- en diersoorten aangewezen als zijnde beschermde soorten.

Op 21 februari 2005 is een Algemene Maatregel van Bestuur betreffende Art. 75 van de Flora- en faunawet van kracht geworden. Hierbij wordt onderscheid tussen de soorten aangebracht, waarbij onderstaande drie groepen worden onderscheiden.

Tabel 1: Algemene soorten

Voor deze soorten geldt dat voor ruimtelijke ingrepen een vrijstelling wordt verleend. Er behoeft geen ont-

heffing van Art. 75 van de Flora- en faunawet te worden aangevraagd. Wel is op de ingrepen de zorgplicht van toepassing. De zorgplichtbepaling houdt in dat een ieder voldoende zorg in acht neemt voor de in het wild levende planten en dieren, evenals voor hun directe leefomgeving.

Tabel 2: Overige soorten

Voor deze soorten geldt dat bij ruimtelijke activiteiten en voor werkzaamheden in het kader van bestendig beheer en onderhoud geen ontheffing Art. 75 van de Flora- en faunawet behoeft te worden aangevraagd, mits de activiteiten worden uitgevoerd volgens een door de Minister van Economische Zaken goedgekeurde gedragscode. Zolang een dergelijke gedragscode nog niet is geformuleerd zijn werkzaamheden met effecten op deze soorten wel ontheffingsplichtig.

De soorten genoemd in tabel 2 van de Flora- en faunawet zijn in feite middelzwaar beschermd. Om de leesbaarheid van de rapportage te bevorderen wordt in de tekst geen verschil gemaakt tussen strikt en middelzwaar beschermde soorten. Beide categorieën worden aangeduid met 'strikt beschermd' omdat zonder gedragscode dezelfde mitigerende maatregelen genomen moeten worden.

Tabel 3: Bijzondere soorten

Dit zijn soorten die vermeld staan in bijlagen van de Habitatrichtlijn en alle vogelsoorten. Voor deze soorten geldt dat voor ruimtelijke ingrepen een ontheffing aangevraagd moet worden van Art. 75 van de Flora- en faunawet. Voor werkzaamheden in het kader van bestendig beheer en onderhoud hoeft voor soorten van tabel 3 geen ontheffing Art. 75 van de Flora- en faunawet te worden aangevraagd, mits de activiteiten worden uitgevoerd volgens een door de Minister van Economische Zaken goedgekeurde gedragscode.

Vogellijst

Alle inheemse vogelsoorten zijn strikt beschermd in het kader van de Flora- en faunawet. Tijdens het broedseizoen zijn ook de nesten van vogels beschermd. De Flora- en faunawet kent geen standaard periode voor het broedseizoen.

In 2009 is de lijst aangepast met vogelsoorten waarvan de nesten jaarrond beschermd zijn (zie kader). De meeste vogels maken elk jaar een nieuw nest of zijn in staat een nieuw nest te maken. Een beperkt aantal soorten bewoont het nest permanent of keert elk jaar terug naar hetzelfde nest. De wetgever verstaat onder vaste verblijfplaatsen van vogels ook nesten en holtes waar de vogels ook buiten de broedtijd regelmatig verblijven.

Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten

De meeste vogels gebruiken hun nest slechts eenmalig voor de voortplanting. Elk jaar bouwen de dieren een nieuw nest op meestal een andere locatie. Nesten van deze vogels zijn slechts gedurende het broedseizoen beschermd. Er zijn echter ook vogelsoorten waarvan de nesten jaarrond beschermd zijn en waarop de verbodsbepalingen van artikel 11 van de Flora- en faunawet het gehele jaar van toepassing zijn. Er worden 5 categorieën onderscheiden:

1. Vogels waarvan de nesten ook buiten het broedseizoen als vaste rust- en verblijfplaats gebruikt worden (voorbeeld: steenuil).
2. Koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk zijn van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: gierzwaluw en huismus).
3. Vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: ooievaar en kerkuil).
4. Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen. (voorbeeld: buizerd en ransuil).
5. Vogels die weliswaar terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of in de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen. De nesten van deze soorten zijn buiten het broedseizoen niet beschermd, tenzij zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

4 Onderzoeksmethode

Om antwoord te kunnen geven op de onderzoeksvragen is een verkennend natuurwaardenonderzoek uitgevoerd. Het verkennend natuurwaardenonderzoek omvat zowel een literatuur- als een veldonderzoek. Hiermee is de ecologische waarde van het gebied in kaart gebracht en wordt het voorkomen van en de waarde voor onder de Flora- en faunawet beschermde soorten bepaald. Uit het onderzoek komt naar voren welke soorten te verwachten zijn en welke soorten daadwerkelijk aanwezig zijn. De gebruikte onderzoeksmethode is hieronder beschreven.

4.1 Literatuuronderzoek

Bij het literatuuronderzoek zijn de bevindingen uit het natuurwaardenonderzoek Hoeksche Waard Zuid, in het kader van de Flora- en faunawet (Hoorn, 2012) als uitgangspunt gebruikt. Daarnaast is gebruik gemaakt van reeds bekende verspreidingsgegevens van planten en dieren. Deze zijn o.a. afkomstig uit de database van Ecologisch Adviesbureau Viridis. Ook zijn de gegevens uit de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) geraadpleegd.

Aanvullend zijn relevante websites geraadpleegd. De resultaten van het literatuuronderzoek hebben uitgewezen welke beschermde soorten in de omgeving van het onderzoeksgebied verwacht kunnen worden.

4.2 Veldonderzoek

In aanvulling op het literatuuronderzoek is een veldonderzoek uitgevoerd. Dit veldbezoek heeft onder gunstige weersomstandigheden plaatsgevonden op 14 april 2016 en is door dhr. W.A. Steen, een ter zake kundige ecooloog van Ecologisch Adviesbureau Viridis, uitgevoerd.

Tijdens het veldbezoek is op basis van geografische ligging, terreingesteldheid en *expert judgement* beoordeeld of in het onderzoeksgebied beschermde soorten voorkomen. Ook is op basis van habitatken-

merken en groeiplaatsomstandigheden beoordeeld of voor beschermde soorten geschikte biotopen aanwezig zijn. Dit is van belang omdat ten tijde van één verkennend veldbezoek mogelijk niet alle soorten zichtbaar zijn. Zo wordt een inschatting gemaakt van het belang van een plangebied voor soorten die mogelijk kunnen voorkomen. Tijdens het veldbezoek zijn verder de bevindingen uit het literatuuronderzoek getoetst aan de actuele situatie in het plangebied.

Tijdens het veldonderzoek is het voorkomen van de soortgroepen vaatplanten, grondgebonden zoogdiersoorten, vleermuizen, vogels, vissen, amfibieën, reptielen en ongewervelde diersoorten onderzocht.

4.3 Analyse

De uit literatuurstudie en veldonderzoek verkregen verspreidingsgegevens zijn geanalyseerd om te onderzoeken of bij de uitvoering van de werkzaamheden mogelijk verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet worden overtreden.

Indien sprake is van een conflictsituatie tussen de aanwezigheid van strikt beschermde soorten en de geplande ruimtelijke ingreep, is in onderhavige rapportage aangegeven welke mitigerende maatregelen genomen moeten worden om negatieve effecten op beschermde soorten te voorkomen. Wanneer uit het verkennende natuurwaardenonderzoek blijkt dat de aanwezigheid van beschermde soorten niet kan worden uitgesloten en dat deze soorten (bijvoorbeeld amfibieën of broedvogels) effecten kunnen ondervinden van de werkzaamheden, is het wellicht noodzakelijk aanvullend onderzoek uit te voeren.

Wanneer het nemen van maatregelen er niet voor zorgt dat negatieve effecten worden voorkomen of verzacht, zal een ontheffing nodig zijn op basis van artikel 75 van de Flora- en faunawet.

5 Resultaten en effectbeoordeling

Hierna zijn de resultaten van het uitgevoerde literatuuronderzoek en de veldinventarisatie per soortgroep besproken. Daarbij is een effectenbeoordeling per soortgroep opgenomen, waarin helder beschreven wordt of negatieve effecten te verwachten zijn en, indien van toepassing, of mitigerende maatregelen mogelijk zijn om effecten te voorkomen.

5.1 Vaatplanten

In het plangebied zijn beperkt voor planten geschikte terreindelen aanwezig. Het merendeel van de ruimte is in gebruik als grond- en bouwmaterialendepot waardoor de bovenlaag voortdurend verschoven en verstoord wordt. De meer natuurlijke terreindelen bestaan uit het dijktafval en een watergang. Op deze plaatsen zijn uit de NDFF-gegevens of het eerder uitgevoerde onderzoek geen waarnemingen van strikt beschermde plantensoorten bekend. Gelet op de groeiplaatskenmerken van strikt beschermde plantensoorten kan het voorkomen van dergelijke plantensoorten worden uitgesloten.

Effectbeoordeling vaatplanten

Wegens het ontbreken van strikt beschermde plantensoorten en geschikte standplaatsen daarvoor binnen de invloedssfeer van de voorgenomen werkzaamheden is uitgesloten dat de ingreep negatieve effecten heeft op strikt beschermde vaatplantensoorten.

5.2 Grondgebonden zoogdiersoorten

Uit de literatuur is het voorkomen van damhert en bever in de omgeving van het plangebied bekend.

Tijdens eerder uitgevoerd onderzoek (Hoorn, 2012) en het veldbezoek op 14 april 2016 zijn echter geen sporen van deze of andere strikt beschermde grondgebonden zoogdieren aangetroffen in het plangebied. Gelet op de habitatkenmerken en het huidige gebruik van het plangebied als grond- en bouwmaterialendepot, kan het voorkomen van damhert of bever in het plangebied worden uitgesloten.

Algemeen beschermde grondgebonden zoogdiersoorten als haas, veldmuis en mol kunnen wel in en om het plangebied voorkomen. Het is niet uitgesloten dat dergelijke soorten een verblijfplaats hebben in het plangebied of de directe omgeving daarvan.

Effectbeoordeling grondgebonden zoogdieren

Wegens het ontbreken van strikt beschermde grondgebonden zoogdiersoorten en gelet op de habitatkenmerken en het huidige gebruik van het plangebied, is uitgesloten dat de ruimtelijke ingreep negatieve effecten heeft op strikt beschermde grondgebonden zoogdiersoorten.

De voorgenomen ontwikkeling van het plangebied kan wel effecten hebben op (verblijfplaatsen van) algemeen beschermde grondgebonden zoogdieren. De aanwezige dijk en ruigte langs de watergang hebben de grootste waarde als biotoop voor deze soorten omdat zij hier veel schuilgelegenheid vinden. Het is echter niet te verwachten dat de voorgenomen ontwikkeling in het plangebied zal leiden tot significant negatieve effecten op deze algemeen beschermde grondgebonden zoogdiersoorten. Er dient desalniettemin te allen tijde invulling gegeven te worden aan de Algemene Zorgplicht (Artikel 2) van de Flora- en faunawet, waarin staat dat een ieder voldoende zorg in acht dient te nemen voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving. De maatregelen die genomen moeten worden in het kader van deze zorgplicht zijn in paragraaf 6.2. beschreven.

5.3 Vleermuizen

Bij het gebruik van het landschap door vleermuizen kan onderscheid worden gemaakt in vaste verblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebied. Op basis van literatuuronderzoek is het voorkomen van meervleermuis, watervleermuis, gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en laatvlieger in de directe omgeving van het plangebied bekend.

Vaste verblijfplaatsen van vleermuizen

Vleermuizen kunnen in bouwwerken zoals woningen, bruggen of bunkers of in bomen met holtes of loszittende bast een verblijfplaats hebben. In het plangebied zijn echter geen voor vleermuizen geschikte woningen of bomen met holtes aanwezig. Het is daarom uitgesloten dat er verblijfplaatsen van vleermuizen binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden aanwezig zijn.

Vaste vliegroutes van vleermuizen

Vleermuizen maken gebruik van specifieke lijnvormige elementen in het landschap om zich te oriënteren. Er zijn echter geen lijnvormige structuren in het plangebied aanwezig.

Foerageergebied van vleermuizen

Verschillende vleermuissoorten foerageren op verschillende plaatsen in het landschap, zo jagen sommige vleermuissoorten boven open water op insecten en andere soorten juist weer rond de toppen van grote bomen. Binnen de grenzen van het plangebied kan door vleermuizen gefoerageerd worden.

Uit eerder onderzoek (Hoorn, 2012) is bekend dat meervleermuis, watervleermuis, gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en laatvlieger langs de binnenzijde van de dijk foerageren. In dit onderzoek is het binnendijkse terrein als significant foeragegebied voor laatvlieger beoordeeld.

Effectbeoordeling vleermuizen

Bij de ingreep in te plangebied zijn geen bomen of gebouwen betrokken. Voor de voorgenomen ingreep worden daarom geen voor vleermuizen geschikte vaste rust- en/of verblijfplaatsen aangetast. Door de ingreep worden ook geen bestaande lijnvormige structuren, die mogelijk door vleermuizen gebruikt kunnen worden als vaste vliegroute, aangetast bij realisatie van de nieuwe inrichting.

Effecten op foeragerende vleermuizen zijn, doordat een belangrijk foerageergebied voor laatvliegers direct grenzend aan het plangebied gelegen is, niet bij voorbaat uitgesloten. Vleermuizen foerageren 's nachts; vanaf een half uur voor zonsondergang tot een half uur na zonsopkomst. Dat wil dus zeggen dat activiteiten overdag niet versturend zijn voor foeragerende vleermuizen, maar activiteiten 's nachts kunnen dit wel zijn, met name als de werkzaamheden sterk worden verlicht. Om negatieve effecten op het aanwezige foeragegebied te voorkomen dienen de

mitigerende maatregelen genomen te worden. Deze maatregelen zijn in paragraaf 6.2. beschreven.

5.4 Vogels

Op basis van de geraadpleegde literatuur zijn geen jaarrond beschermde nestplaatsen van vogelsoorten binnen of direct rondom het plangebied te verwachten. Tijdens het veldbezoek zijn ook geen jaarrond beschermde nesten vastgesteld of sporen van de aanwezigheid van dergelijke vogelsoorten waargenomen.

In het plangebied en de directe omgeving zijn echter wel mogelijkheden voor algemene akkervogels zoals kievit, scholekster en kleine plevier, om tot broeden te komen. Tijdens het veldbezoek zijn in het plangebied kleine plevieren waargenomen. Deze soort heeft een voorkeur voor open zanderige terrein dat binnen het plangebied ruimschoots aanwezig is. Ook in de watergang en naastgelegen oevers met ruigte- en rietvegetatie is broedbiotoop voor soorten als rietgors, blauwborst en waterhoen aanwezig. Deze soorten zijn tijdens het veldbezoek niet waargenomen maar kunnen mogelijk wel op een later moment tot broeden komen.

Effectbeoordeling vogels

Jaarrond beschermde nesten van vogels zijn niet aanwezig. Er zijn derhalve geen negatieve effecten van de voorgenomen werkzaamheden op jaarrond beschermde nesten te verwachten.

Het is echter niet zondermeer uitgesloten dat algemene broedvogels in het plangebied, en daarmee direct binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden, tot broeden kunnen komen. Vogelnesten zijn strikt beschermd gedurende de periode dat de nesten in gebruik zijn. Over het algemeen wordt hiervoor de periode tussen 15 maart en 15 juli gehanteerd. Het verstoren van broedende vogels is altijd in overtreding met artikel 11 van de Flora- en faunawet. Er dienen mitigerende maatregelen genomen te worden om verstoring van broedgevallen alsook een overtreding van de Flora- en faunawet te voorkomen. Deze maatregelen zijn beschreven in paragraaf 6.2.

5.5 Vissen

Uit de NDFF-gegevens is het voorkomen van grote en kleine modderkruiper in het aangrenzende uiterwaardengebied bekend. Omdat het plangebied door een kade met gemaal van het aangrenzende uiter-

waardengebied afgescheiden is, kunnen grote en kleine modderkruipers de in het plangebied aanwezige watergang echter niet bereiken.

Tijdens het veldbezoek is de watergang met behulp van een schepnet, uitgebreid onderzocht op voorkomende vissoorten. Hierbij is alleen tiendoornige stekelbaars gevonden. Het voorkomen van strikt beschermde vissoorten is uitgesloten.

Effectbeoordeling vissen

Er komen op basis van de resultaten van het uitgevoerde onderzoek geen strikt beschermde vissen binnen de invloedssfeer van de voorgenomen werkzaamheden in het plangebied voor. Negatieve effecten van de ingreep op strikt beschermde vissoorten zijn daarom uitgesloten. Er dient desalniettemin te allen tijde invulling gegeven te worden aan de Algemene Zorgplicht (Artikel 2) van de Flora- en faunawet, waarin staat dat een ieder voldoende zorg in acht dient te nemen voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving. Dit geldt ook voor de in de watergang aanwezige algemeen beschermde vissoorten. De maatregelen die genomen moeten worden in het kader van deze zorgplicht zijn in paragraaf 6.2. beschreven.

5.6 Amfibieën

Uit de NDFF-gegevens zijn geen waarnemingen van strikt beschermde amfibieën als rugstreeppad bekend. Ook tijdens het veldbezoek zijn geen waarnemingen gedaan van strikt beschermde amfibieën, of geschikte biotopen daarvoor. Het plangebied biedt mogelijk wel geschikt leefgebied voor algemeen beschermde amfibiesoorten als gewone pad, bruine kikker en kleine watersalamander.

Effectbeoordeling amfibieën

Het is niet te verwachten dat de voorgenomen ontwikkeling negatieve effecten heeft op strikt be-

schermde amfibiesoorten. Er dient desalniettemin te allen tijde invulling gegeven te worden aan de Algemene Zorgplicht (Artikel 2) van de Flora- en faunawet, waarin staat dat een ieder voldoende zorg in acht dient te nemen voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving. Dit geldt ook voor de in de watergang aanwezige algemeen beschermde amfibiesoorten. De maatregelen die genomen moeten worden in het kader van deze zorgplicht zijn in paragraaf 6.2. beschreven.

5.7 Reptielen

Uit de NDFF-gegevens zijn geen waarnemingen van strikt beschermde reptielen zoals ringslang bekend. Ook tijdens het veldbezoek zijn geen waarnemingen gedaan van reptielen. Het voorkomen van strikt beschermde reptielen is op basis van de aanwezig biotoop uitgesloten.

Effectbeoordeling reptielen

Het is uitgesloten dat de voorgenomen ontwikkeling effecten heeft op strikt beschermde reptielen.

5.8 Ongewervelden

Strikt beschermde ongewervelde diersoorten, zoals dagvlinders en libellen, stellen zeer specifieke eisen aan hun biotoop. In het plangebied zijn geen geschikte biotopen voor deze soorten aanwezig. Ook zijn uit de bekende verspreidingsgegevens van deze soortgroep geen waarnemingen in de omgeving van het plangebied bekend.

Effectbeoordeling ongewerveld diersoorten

Het is uitgesloten dat er negatieve effecten zijn voor strikt beschermde ongewervelde dieren.

6 Conclusie en advies

6.1 Beantwoording onderzoeksvragen

Om na te gaan of door de ruimtelijke ontwikkeling in het plangebied verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet al dan niet overtreden worden, worden de onderzoeksvragen hieronder beantwoord.

- a. Zijn in het plangebied strikt beschermde soorten aanwezig of zijn deze op basis van aanwezige geschikte biotopen te verwachten?*

Ja, in het plangebied kunnen strikt beschermde soorten binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden voorkomen. Het betreft hier verschillende vleermuissoorten die het plangebied 's nachts kunnen gebruiken om te foerageren en vogels die in de broedperiode tot broeden komen binnen de invloedssfeer van de voorgenomen werkzaamheden.

Binnen het plangebied is het voorkomen van strikt beschermde vaatplanten, strikt beschermde grondgebonden zoogdiersoorten, vaste rust- en of verblijfplaatsen van vleermuizen, vaste vliegroutes van vleermuizen, essentieel foerageergebied van vleermuizen, jaarrond beschermde vogelnesten, strikt beschermde vissen, strikt beschermde amfibieën, strikt beschermde reptielen en strikt beschermde ongewervelde diersoorten verder uitgesloten of op basis van de aanwezige biotoop niet te verwachten.

- b. Ondervinden aanwezige strikt beschermde plant- of diersoorten negatieve effecten van de voorgenomen ruimtelijke ingreep en de benodigde werkzaamheden?*

Ja, in het plangebied kan bij uitvoering van werkzaamheden tijdens nachtelijke uren verstoring van het binnendijs gelegen foerageergebied van vleermuizen optreden. Ook kunnen vogels die tot broeden zijn gekomen binnen het plangebied, door de voorgenomen ruimtelijke ingreep en werkzaamheden negatieve effecten ondervinden.

- c. Zijn er mitigerende maatregelen te nemen om deze effecten te voorkomen of te verzachten?*

Om negatieve effecten op strikt beschermde foeragerende vleermuizen en broedende vogels te voorkomen, zijn er geschikte mitigerende maatregelen te nemen. Deze mitigerende maatregelen zijn beschreven onder paragraaf 6.2.

Daarnaast mogen alle in het wild levende soorten in het plangebied niet opzettelijk verwond en gedood worden; er dient derhalve ook invulling gegeven te worden aan de Algemene Zorgverplichting (Artikel 2 van de Flora- en faunawet) voor de aanwezige overige soorten, zoals grondgebonden zoogdiersoorten, vissen en amfibieën. Deze maatregelen zijn ook beschreven onder paragraaf 6.2.

- d. Is het noodzakelijk voor de voorgenomen ruimtelijke ingreep en de benodigde werkzaamheden een ontheffing voor de Flora- en faunawet aan te vragen?*

Indien de onder paragraaf 6.2. beschreven mitigerende maatregelen in acht worden genomen, is geen sprake van significant negatieve effecten op foeragerende vleermuizen, algemene broedvogels en overige algemeen beschermde diersoorten en wordt een overtreding van de Flora- en faunawet voorkomen. Het aanvragen van een ontheffing van de Flora- en faunawet voor de voorgenomen ruimtelijke ingreep en de benodigde werkzaamheden wordt daarom niet noodzakelijk geacht.

6.2 Mitigerende maatregelen

Foeragerende vleermuizen

De werkzaamheden worden redelijkerwijs overdag uitgevoerd, buiten de actieve uren van foeragerende vleermuizen. Indien het echter noodzakelijk is om werkzaamheden 's nachts uit te voeren, moet de volgende mitigerende maatregel in acht genomen

worden om negatieve effecten op foeragerende vleermuizen te beperken:

- Er wordt enkel gebruik gemaakt van object-gerichte verlichting; het omliggende terrein buiten het plangebied dient zo onverlicht als mogelijk te blijven. Hierdoor kan worden uitgesloten dat door (licht)verstoring significant negatieve effecten op foeragerende vleermuizen optreden.

Algemene broedvogels

Omdat de voorgenomen ruimtelijke ingreep en de benodigde werkzaamheden kunnen plaatsvinden tijdens het broedseizoen (globaal de periode tussen 15 maart en 15 juli), dienen de volgende mitigerende maatregelen in acht genomen te worden:

- Het voorafgaande aan de start van de werkzaamheden door een ter zake kundige ecooloog laten controleren of vogels binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden tot broeden zijn gekomen;
- Het, in het geval broedende vogels aanwezig zijn binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden, in overleg met de ter zake kundige ecooloog bepalen welke afstand tot de broedlocatie aangehouden moet worden om verstoring te voorkomen, gedurende de periode dat het nest in gebruik is.

Overige algemeen beschermde diersoorten

Vanuit de Flora- en faunawet geldt een algemene zorgverplichting (Artikel 2 van de Flora- en faunawet), waarin staat dat een ieder voldoende zorg in acht dient te nemen voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving. Om invulling te geven aan deze zorgverplichting zijn de volgende mitigerende maatregelen noodzakelijk:

- Het zoveel als mogelijk inpassen van omliggende structuren, zoals de aanwezige houtwallen, in de nieuwe inrichting van het plangebied;
- Het, wanneer de watergang in het plangebied gedempt wordt, werken in één richting zodat aanwezige vissen en amfibieën kunnen vluchten;
- Het, voor het uitvoeren van de ecologische begeleiding, aanstellen van een ter zake kundige ecooloog die voldoet aan de eisen van het Ministerie van Economische Zaken.

6.3 Conclusie

Met inachtneming van de beschreven mitigerende maatregelen om negatieve effecten van de ingreep en werkzaamheden op strikt beschermde soorten te voorkomen, is het aanvragen van een ontheffing van de Flora- en faunawet niet noodzakelijk.

7 Literatuur

Broekhuizen, S., Hoekstra, B., Van Laar, V., Smeenk, C. & Thissen, J.B.M., 1992.

Atlas van de Nederlandse zoogdieren. Uitgeverij KNNV, Utrecht.

HaskoningDHV Nederland B.V., 2012.

Aanvulling Passende Beoordeling Dijkversterking Hoeksche Waard Zuid, ten behoeve van definitieve vergunning Natuurbeschermingswet n.a.v. zienswijzen op ontwerp Projectplan Waterwet.

Hoorn, M.W. van den, 2012.

Natuurwaarden onderzoek Hoeksche Waard Zuid. In het kader van de Flora- en faunawet. Rapport

RA11190-02, Regelink Ecologie & Landschap, Mheer.

Husting, F. & Vergeer, J., 2002.

Atlas van de Nederlandse broedvogels 1998-2000 Uitgeverij KNNV, Utrecht.

Memo Natuurcompensatie EHS Dijkversterking Spui Oost en Hoeksche Waard Zuid.

Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF), 2016.

De gegevens uit de NDFF zijn voor het plangebied geraadpleegd op 06-04-2016.